

KO HONO FAKAMA'ALA'ALA KE MAHINO A E NGA AHI MO'ONI FEKAU'AKI MO E HUHU MALU'I 'O E COVID-19 (Tongan)

'E malava nai keu fokoutua (puke) mei hono ngaue'aki 'a e huhu malu'i 'o e covid-19?

'IKAI, he koe ngaahi huhu malu'l kotoa ko eni, kuo'osi faka'ataa fakalao ke ngaue'aki, 'oku 'kai ma'u ai ha vailasi (siemu) 'e malava ke ne fakatupu 'a e fa'ahinga mahaki koia koe covid-19. Koe huhu malu'l ko'eni 'e 'aonga ia ki hono ako'i mo teuteu'l hotau sino ke malava 'o tali'l mo fakafepaki'l 'a e vailasi 'oku ne fakatupu e covid-19. E 'i ai pe ngaahi ongona 'o e ki'l mofi nai mo hange pe 'oku ki'l tavaivaia he taimi te te ngaue'aki ai 'a e huhu malu'l ni, ka oku angamaheni pe eni ia, e fakapapau'l ai 'a e fengaue'aki 'a hoto sino moe huhu malu'l ke mateuteu ki hano fakafepaki'l a e vailasi 'o e

covid-19.

'E malava nai ke tupu ha faah'inga malohi fakamakinito, pe koe malohi faka eletolonika 'iate kita 'o kapau tete ngaue'aki a e huhu malu'i ni?

Koe Tali, 'IKAI. Ko e fehu'l mahu'inga eni, he 'oku lahi 'a e ngaahi talanga fekau'aki moe pehe oku 'l ai 'a e me'a fakaeletolonikale 'oku kau fakataha mo e huhu malu'i 'o e Covid-19. Ka kohono mo'oni 'oku 'ikai ko ha lau mo'oni mo totonu 'eni. 'Oku 'ikai ke 'l ai ha fa'ahinga nga'oto'ota 'o e huhu ni tene malava o fakatupu ha me'a pehe ni.

'E malava nai ke uesia ha ngaahi konga 'a hoto sino, pe ko hato to'oto'onga-DNA (hufanga he fakatapu), 'o kapau teke tali 'a e huhu malu'i 'o e Covid-19?

'IKAI, 'oku 'ia i ha fa'ahinga e ua 'o e huhu malu'i 'e malava ke te ngaue'aki, koe mRNA moe viral vector covid-19, pea 'oku na tokoni lahi 'aupito ki honoako'l pe ko e fakahinohino foki ki hotau, ngaahi toto malu'l pe koe ngaahi natula malu'l 'l hotau sino (hufanga he fakatapu), 'o malava ai hotau sino ke fakafepaki'l 'a e mahaki ni 'o 'ikai to laloai hoto sino ki he covid-19. Ko e me'a mahu'inga, koe 'ikai uesia ai 'a e natula 'a hoto sino.

‘O kapau teu ngaue’aki ‘a e huhu malu’i ‘o e covid-19, ‘e ma’u ai kita ‘e he vailasi ‘o e mahaki ni, ‘o kapau e sivi fakafalemahaki kita?

Koe tali, ‘IKAI. He ‘kai ma’u ai kita ‘e he Covid-19, ‘o ka sivi kita. Ka ‘e malava ke ‘asi hake ‘l ha faahinga tu’unga ‘e taha ke fakamahino ai na’a te ‘osi ngaue’aki ‘e huhu malu’l o e Covid -19. Ka ‘oku ikai pehe ‘e ma’u ai kita ‘e he vailasi ni.

Kapau oku te lolotonga puke fakamahina – au toto (hufanga atu pe), e kau kovi kia kita ‘o kapau te te feohi mo ha

Koe tali, ‘IKAI. He ‘e ‘ikai ha fekau’aki ‘a e huhu malu’l Covid-19 ia pea me’a oku eke’l, ‘a ia koe (au toto) (hufanga atu pe).’Oku ‘l ai pe ngaahi faingata’a fakaesino ‘oku maheni pe ia moe taimi oku te puke fakamahina (hufanga atu pe) ka ‘oku ikai haa ne kaunga ‘a’ana ki he huhu malu’i ‘o e Covid-19.

(Hufanga atu pe) ‘Oku malava pe, pe oku sai pe ke te ngaue’aki a e huhu malu’i Covid-19, ‘o kapau ‘oku te lolotonga feitama?

Ko e tali, ‘IO. ‘E malava pe ke te ngaue’aki ‘a e huhu malu’l covid-19 lolotonga ‘e te feitama. Kapau pe teke fiema’u , pea ke kumi fale’l pe ki ha toketa oku ke maheni mo fiemalie ki ai, Pea kapau kuo ke osi ngaue’aki ‘a e huhu malu’l covid-19, lolotonga ho’o feitama (hufanga atu pe), ‘e fiema’u mo kaunga lelei ke ke hu (enroll) ki he v-safe, ‘a ia koe polokalama ‘a e CDC ‘oku malava ke ngaue’aki pe ho’o telefoni to’oto’o (smartphone). ‘E kau lelei foki ‘eni ke te toutou vakai’l (check-up) he taimi kotoa pe.’Oku ‘l ai pe foki moe peesi lesisita ‘l he polokalama ni (v-safe pregnancy registry) ‘e ma’u kotoa ki ai ‘a e ngaahi fale’l fekau’aki moe anga ‘o e mo’ui ‘o ha tokotaha oku ne lolotonga feitama.

E kau lelei pe kiate au keu ngaue’aki ‘a e huhu malu’l covid-19, ‘o kapau ‘oku ou faka’amu mo palani keu fanau mo feitama he kaha’u?

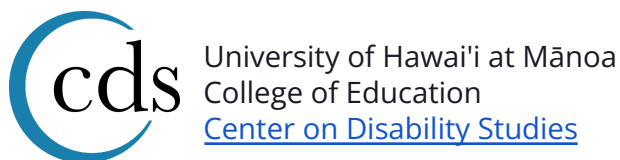
Koe tali, ‘IO, ‘e faingamalie pe, pe ‘e ikai kau kovi mo uesia ‘a hoto taungfanau (hufanga atu pe). ‘Oku tatau pe mo ha toeafa’ahinga huhu malu’i pe, kuo pau pe ke fai ‘a e fekumi moe fakatotolo ‘a e kau toketa mataotao ke fakamahino e kau lelei ‘a e huhu malu’l ki he tokotaha kotoa pe.

'A ia 'e toe faingatamakiange ki ha taha 'oku lolotonga feitama, pe koha olopo'ou 'a e to'umahaki koeni 'a e covid-19.

"Io, 'e toe ki'i ma'olunga ange 'a e faingatamaki 'o e to'umahaki ni ki ha taha 'oku lolotonga feitama, pe ko ha olopo'ou foki. 'E kii faingamalie ange mo malohi mo mo'ui lelei ange 'a e sino 'o e tokotaha, ta'efeitama mo olopo'ou ki hono tali mo fakafepaki'l 'o e covid-19. 'A ia oku mahino mai heni, kapau oku ke lolotonga feitama pe ko koe ko ha olopo'ou, e fiema'u leva ke ke tokanga mo manatu'l'a e ngaahi me'a ko'eni:

- 'e ngali ma'u a i koe I he mahaki 'o e Covid-19
- 'oku toe faingatamaki mo vaivai ange ho sino ki ha faahinga mahaki pe, pea te ke puke lahi ange koe I ha taha oku ikai feitama, kau ai moe olopo'ou.
- Koe ngaahi penefiti moe lelei 'o e huhu malu'l ne osi fakapapau'i
- Neongo oku teeki 'osi 'a e fekumi 'a e kau toketa ki he kakato 'o e lelei 'o e huhu malu'l ni, ka oku 'osi 'l ai pe 'a e ngaahi mo'oni feunga kuo 'osi ma'u mo tanaki fekau'aki moe 'aonga 'o e huhu malu'il ni.

Kapau teke fiema'u ha tokoni ke toe fakamaama ange mo toe mahino ange pe ko ha faahinga fehu'l pe fekau'aki moe huhu malu'l Covid-19, kataki 'o fetu'utaki mai ki he MotherToBaby, oku osi maau atu enau kau ngaue ke tali mo fakama'al'ala ha ngaahi fehu'l pe . Koe fika koe 1-866-626-6847, pea oku faingamalie honau ofisi mei he Monite-Falaite 8am ki he 5pm (taimi lokolo pe), pea 'oku faingamalie taetotongi foki enau sevesi moe tokoni koeni.. Koi a ai fetuutaki mai ki he MotherToBaby, tenau lava pe 'o fetuutaki faka-Pilitania mo toe faka-Sipeini foki.

This resource is created by funding under ACL of the US HHS, award #90DDC50058.

Sources:

Bust Common Myths and Learn the Facts, Updated July 7, 2021.
<https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/vaccines/facts.html>

COVID-19 Vaccines While Pregnant, Centers for Disease Control and Prevention, Updated June 29, 2021.
<https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/vaccines/recommendations/pregnancy.html>

